

- ב. מרש"י משמע שגם אם מסר האב לשלוחי הבעל ולא הלך עמהם, קיים חשש סימפון. והתוס' חלקו על כך, שאין לחוש לסימפון באופן זה. ובמקום אחר (כתובות מה:): צדדו בתוס' שבמסר יש חשש שמא תשקה לשלוחים ואין חשש סימפון.
- ג. נכנסה לחופה באופן שעל פי דין אפשר שהחופה פסולה [כגון קטנה שנישאה שלא לדעת אביה, ויש חשש שמא יבוא וימחה] – אינה אוכלת בתרומה, אעפ"י שכבר בדקה וגם אין חשש שמא תשקה – דלא פלוג רבנן בין ארוסה לארוסה. (כן כתבו התוס' מה: עפ"י הסוגיא שם. וערשב"א שם שהקשה על כך ונשאר ב'צ"ע'. וע"ע בשעה"מ קונטרס חופת חתנים ז).
- ד. לפי הירושלמי (יבמות ט, ה) נתמעטה ארוסה מתרומה מכל טהור בביתך יאכלנו. (וע' זכר יצחק ח"א לא ד"ה ועל אשר כתבתי; קובץ שעורים – כתובות נו).

דף יא

כא. מקח טעות בעבדים – כיצד?

נמצא מום בעבד; אם מום שבגלוי – הלא ראהו מקודם ומחל. מום שבסתר – לא אכפת לו ואין כאן טענת מקח טעות. נמצא גנב או קוביוסטוס (רש"י: גונב נפשות. ר"ח ותוס': משחק בקוביא) – הגיעו, שסתמם גנבים. לסטים מזוין או מוכתב למלכות – קול יש בדבר. (לפרש"י אין זה מקח טעות, שסבר וקיבל. ורבנו תם פירש שכוונת הגמרא לומר שאינו מצוי שנצטרך לחוש לכך, אבל אם נמצא כזה – מקח טעות הוא. ורבנו אליהו מקיים פירוש רש"י ומחלק אם כבר נתן הלוקח מעות, אומרים סבר וקיבל ואינו חוזר, אבל קודם שנתן מעות יכול לחזור בו). כן נקט בן בג בג. שפחה שנמצאת שוטה או נכפית – מקח טעות הוא. (עפ"י ב"מ פ).

דפים יא – יב

כב. א. מהו שיעור הכסף הנצרך לקידושי אשה?

ב. כסף האמור בתורה וכסף של דבריהם – מהו? [מהו סוג המטבע שדיברה בו תורה ומהו סוג המטבע שבדברי חכמים?]

א. בית הלל אומרים: אשה מתקדשת בפרוטה ובשוה פרוטה. בית שמאי אומרים: בדינר ובשוה דינר. ונחלקו אמוראים בטעמם של בית שמאי;

רבי זירא אמר, שכן אשה מקפדת על עצמה ואין מתקדשת בפחות מדינר. ומשמע בגמרא שלפי זה אם תפשוט ידה לקבל קידושין בפחות מדינר – מקודשת. (עפ"י רש"י ותוס'. והרמב"ן הביא דעה המפרשת דברי הגמרא בדרך אחרת, שאפילו תפשוט ידה להתקדש בפחות – בטלה דעתה. ודחה שם פירוש זה). לא אמרו אלא כשקדשה בלילה או ששלחה שליח לקבלה ולא נמלך בה בכמה.

א. מפרש"י מבואר שבנות רבי ינאי ודומיהן, המקפידות על עצמן ביותר, אם שלחו שליח להתקדש, או פשטו ידן להתקדש בלילה, אינן מקודשות בפחות מתקבי דינרי. [ואפשר אף בית הלל מודים לכך. אילת השחר]. והתוס' ועוד ראשונים חולקים וסוברים ששיעור אחד שוה בכל.

ב. אפשר לפי לשון אחת (לעיל ז:): לרב יוסף, אין מועילים הקדושין כשאין האשה יודעת בכמה

הוא מקדשה, כגון בלילה או על ידי שליח, משום שלא סמכה דעתה. (ע' בספר המקנה ובאילת השחר. ויש לחלק בין הנידון ההוא, שעלולה לטעות ולסבור שהחפץ שוה יותר, ובין מקדש בלילה שאינה יודעת כלום, דסברה וקיבלה. ולפי זה אם מקדש בלילה או ע"י שליח בחפץ שלא נישום, ואינה יודעת במה מקדשה — מקדשת אף לרב יוסף, לפי לשון ראשונה שם).

רב יוסף אמר, טעמם של בית שמאי משום שכל כסף האמור בתורה, כסף צורי הוא, וכיון שבקדושתו נאמר 'כסף' על כרחך פרוטה אינה בכלל, שאין מטבע נחושת בצורי, הלכך העמד על דינר, שהוא חשוב. [אבל הסיקו מכמה מקומות, וכן דעת בית הלל, שרק כסף קצוב שבתורה הוא כסף צורי, אבל לא כסף סתם. ואולם רב יוסף סבר שבית שמאי סוברים אפילו כסף סתם צורי הוא. ערמב"ן וחזו"א קמה]. רבי שמעון בן לקיש אמר, בית שמאי למדו קידושי אשה מאמה העבריה, כשם שאמה אינה נקנית בפרוטה (שנאמר והפדה שמגרעת מפדיונה ויוצאה, ואי אפשר לגרע בפרוטה), כך אשה אינה נקנית בפרוטה, וכיון שהוצאת פרוטה העמד על דינר.

רבא אמר: זהו טעמם של בית שמאי, שלא יהיו בנות ישראל הפקר. (הלכך הפקיעו חכמים לקידושתו הפחותים מדינר (רש"י). והריטב"א נקט לעיקר שמדאורייתא הוא, שהקפידה תורה על בנות ישראל שלא יהיו כהפקר).

בבאור דין 'שוה פרוטה' בקדושתו — ע' בקהלות יעקב סי' ב.

ב. כל כסף קצוב שבתורה [להוציא כסף סתם, שיכול להיות אפילו שוה פרוטה] הוא כסף צורי, שערכו פי שמונה מכסף מדינה. ושל דבריהם — כסף מדינה.

כתבו כמה ראשונים (תוס' כתובות סו. בכורות כ: רמב"ן): דוקא כשדיברו על 'סלע', הכוונה לסלע מדינה, חצי דינר [בניגוד לסלע צורי שהוא ארבעה דינרים], וכגון בתוקע לחברו. אבל 'מנה' או 'זוז' שבדבריהם, מצאנו שהכוונה על צורי. ובשו"ת הריב"ש (סו) אין נראה כן. ע"ש לענין כתובת אשה שכתב שהיא בכסף מדינה, וכמו שכתב הרמב"ם ולא כהתוס'. וע' בפירוש הרע"ב בכורות.

עוד צדדו הראשונים לפרש 'של דבריהם כסף מדינה' כלומר אף של מדינה (ערמב"ן ורשב"א). [מבואר בסוגיא בבכורות (מט-נא) שכל 'כסף' שבתורה שהוא קצוב — הוא סלע / 'שקל הקודש'. וכגון חמשים כסף של אונס ומאה של מוציא שם רע — הכוונה לסלעים (ר' חנינא). ואולם כסף סתם יכול להיות אף שוה פרוטה, כאמור, כגון קדושי אשה ואליאב דבית הלל. וכן וצרת הכסף בידך דמעשר שני.

ועוד מבואר שם ש'כסף' שבנביאים — לטרים, דהיינו מנים. (המנה = 25 סלעים). ו'כסף' שבכתובים — קנטרין (1 קינטרא = 100 סלעים. ובמקום אחר פרש"י: מאה מנה. (וע' מהרש"א בכורות שם). וכזה היה כסף ששקל אברהם לעפרון, עבר לסחר — שמתקבל בכל מקום. ויש מקומות שהקינטרא הוא השקל)].

נחלקו רש"י ותוס' האם המטבע הפחותה שבצורי הוא מעה (רש"י) או דינר כסף (תוס'). ולפי"ז הגרה המוזכרת בתורה אינה מעה אלא יחידת משקל, ולאחר זמן עשו ממנו מטבע וקראוהו מעה).

השיעורים המנימליים לחיוב שבועת מודה במקצת, בכסף ובכלים — נתבארו בשבועות לט.